

Снітко Є.О.,

канд. техн. наук, доцент

*Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Старобільськ, Україна*

Драчук Ю.З.,

доктор економ. наук, проф.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ, Україна*

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

***Анотація.** У статті розглянуто спільні цінності, прийняті більшістю, культура і моральні установки, інтелектуальний, інфраструктурний, промисловий і інформаційний потенціали, що виступають критеріями якості життя всіх жителів країни. Проаналізовано методологічні підходи у вирішенні проблем управління процесом створення і збільшення цінності. Охарактеризовано значення освіти у сучасному світі, найважливішого чинника формування нової якості економіки та суспільного життя.*

***Ключові слова:** освіта, якість життя, додана цінність, економічний розвиток, інноваційна діяльність, знання, менеджмент.*

Snitko E.O.

Drachuk Ju.Z.

MANAGING KNOWLEDGE AS A ELEMENT OF MODERN EDUCATIONAL MANAGEMENT

***Annotation.** The article examines the common values adopted by the majority, culture and moral attitudes, intellectual, infrastructural, industrial and information potentials, serve as criteria for the quality of life of all residents of the country. Methodological approaches to solving problems of managing the process of creating and increasing value have been analyzed. The importance of education in the modern*

world, the most important factor in the formation of a new quality of the economy and public life is characterized.

***Keywords:** education, quality of life, added value, economic development, innovation activity, knowledge, management.*

Снитко Е.А.

Драчук Ю.З.

УПРАВЛЕНИЕ ЗНАНИЯМИ КАК ЭЛЕМЕНТ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

***Аннотация.** В статье рассмотрены общие ценности, принятые большинством, культура и нравственные установки, интеллектуальный, инфраструктурный, промышленный и информационный потенциалы, выступают критериями качества жизни всех жителей страны. Проанализированы методологические подходы в решении проблем управления процессом создания и увеличения ценности. Охарактеризованы значение образования в современном мире, важнейшего фактора формирования нового качества экономики и общественной жизни.*

***Ключевые слова:** образование, качество жизни, добавленная ценность, экономическое развитие, инновационная деятельность, знания, менеджмент.*

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Значення освіти у сучасному світі, найважливішого чинника формування нової якості економіки та суспільного життя, підвищується разом із зростанням впливу людського капіталу. Якість життя та освітній потенціал населення багато в чому визначається рівнем освіти і культури жителів, їх світоглядною орієнтацією і духовним розвитком, можливістю систематично одержувати і використовувати необхідну інформацію. Ці фактори впливають на ступінь включення людей, що живуть на території країни, в регіональні, національні та світові загальнолюдські процеси прогресивного розвитку. Освіта, що відповідає сучасним потребам суспільства та ринку праці, дозволяє сформувати у кожної людини здатність швидко адаптуватися до сучасних соціо-економічних реалій, і

це стає найважливішою умовою успішного і стійкого розвитку. Спільні цінності, прийняті більшістю, культура і моральні установки, а також створені в країні інтелектуальний, інфраструктурний, промисловий і інформаційний потенціали виступають критеріями якості життя всіх жителів України.

Слабка сприйнятливність сформованої системи освіти до зовнішніх запитів і заглиблення дефіциту кваліфікованих кадрів є наслідком невідповідності діючих механізмів державного управління завданням створення сприятливих і відповідних потреб країни умов розвитку системи освіти. Очевидна нерозвиненість механізмів залучення громадських і професійних організацій до вирішення актуальних питань формування та реалізації освітньої політики. Не створені умови для розвитку незалежних форм оцінки якості освіти, а також не вироблені механізми визначення, підтримки та поширення кращих зразків інноваційної освітньої діяльності. Розуміючи це, педагогічне співтовариство усвідомлює, що освіта потребує інноваційного розвитку управління, та розгляду питань доданої вартості освітніх послуг. Якщо характеризувати управління вищими навчальними закладами України, то створення системи управління, де забезпечується безперервність і зростання доданої вартості, не відноситься до розряду затребуваних.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Менеджмент на рубежі ХХ і ХХІ ст. ознаменувався новими методологічними підходами у вирішенні проблем управління процесом створення і збільшення цінності. Сутністю даної методології є органічна єдність прогресивних методів управління, зведених в ранг етичних норм вирішення управлінських завдань, з метою забезпечення «... зниження потреб споживачів, ... для постійної підтримки покращень» [1, с. 58]. Досягається реалізація даних цілей на основі структурованого і безперервного процесу, спрямованого на створення такої цінності і такого її збільшення, за яку готовий платити споживач. В основі даного процесу лежить прагнення до зростання доданої цінності, що дозволяє їй забезпечити збільшення доходів і підвищувати рівень конкурентоспроможності.

Значний внесок у теорію менеджменту і його організацію вніс Тайіті Воно - визнаний творець виробничої системи компанії Toyota, який

характеризував її наступним чином: «Все, що ми робимо, - це відстеження часу від моменту, коли споживач робить замовлення, до моменту, коли ми отримуємо готову продукцію, і зменшуємо цей час шляхом виключення витрат, що не додають цінності» [1, с. 53]. На цій основі Toyota і стала управлінням мрією, таким управлінням, яке забезпечує безперервне створення доданої вартості.

Формування цілей статті. Проаналізувати спільні цінності, прийняті більшістю, культуру і моральні установки, а також створені в країні інтелектуальний, інфраструктурний, промисловий і інформаційний потенціали, що виступають критеріями якості життя всіх жителів країни. Охарактеризувати значення освіти у сучасному світі, найважливішого чинника формування нової якості економіки та суспільного життя.

Виклад основного матеріалу. Як зазначається в роботі [2] «Додана вартість формує основу національного багатства, яке є базисом економіки розвитку держави, територіальних громад, підприємств, сім'ї і людини». В основі раціонального використання цього чинника лежить система управління, що забезпечує скорочення витрат, підвищення якості продукції або послуги в поєднанні з постійним пошуком таких управлінських рішень, які б усували втрати. В даній системі управління забезпечується процес створення і зростання вартості до такого рівня, за який споживач готовий платити. Таким чином, прогресивні ідеї у вирішенні управлінських завдань реалізуються в створенні і використанні такої системи менеджменту, де забезпечується процес постійного збільшення вартості. Це квінтесенція не тільки комерційного успіху організації, але і її конкурентних переваг. Особливу значимість і затребуваність вони набувають в умовах економічної кризи і використовуються з метою його подолання. А економічною основою стабільності та розвитку є створення і реалізація додаткових цінностей.

У сучасному світі при створенні доданої цінності неминуче використовується людська праця. Прикладами створення і споживання доданої цінності без застосування праці в масштабах країни можна знехтувати через їх малу питому вагу.

Так само, як створення доданої цінності потребує використання праці, так і сама праця потребує сприятливих умов для свого ефективного застосування. З одного боку, необхідні ефективні засоби виробництва, з іншого - потрібна соціальне середовище, що дозволяє ефективно формувати, розподіляти, підтримувати і відновлювати трудовий і кваліфікаційний потенціал. Отже, процес створення та споживання доданої цінності можна уявити як взаємодію трьох груп економічних суб'єктів: працівників, організаційної та адміністративно-соціальної інфраструктур. Для результативного функціонування він потребує ефективного управління.

На всіх рівнях управління в освіті України не визначена проблема, без вирішення якої неможливо не тільки створення доданої вартості, а й вартості економічних благ. Вона відноситься до розряду економічної і соціальної відповідальності бізнесу та держави за процес розширеного відтворення кваліфікованої робочої сили на різних рівнях управління, і особливо у вищих навчальних закладах.

Найважливішою компонентою успіху інноваційної стратегії розвитку є висококваліфіковані кадри вчених, інженерів і робітників. Тільки наявність вчених, інженерів і робітників високої кваліфікації, здатних впроваджувати високі технології, дозволяє освоювати інноваційні продукти і товари тривалого користування на основі оригінальних технологій.

Однак в умовах, коли рівень оплати праці не забезпечує розширеного відтворення кваліфікованої робочої сили, вирішувати ці проблеми практично неможливо. В таких умовах неможливо здійснювати модернізацію української економіки, перехід її на інноваційний шлях розвитку.

Разом з тим, рішення цих проблем знаходиться не тільки в площині пошуків додаткових фінансових ресурсів, а й в системі розподілу і привласнення вартості, її збільшення. У зв'язку з цим особливого значення набуває якісна визначеність доданої вартості. Разом з тим, не можна сказати, що в її дослідженні після К. Маркса досягнуто значні результати. Додана вартість і в даний час постає як: «Різниця між ринковою ціною обсягу

продукції, виробленої підприємством, і витратами на покупку у постачальників сировини, матеріалів і напівфабрикатів» [3, с. 141].

У другій половині ХХ століття в економічній теорії додана вартість отримала «права громадянства». В основному це пояснюється введенням спеціального податку - ПДВ. Якщо є податок, то треба вивчати його базу - додану вартість. Це дослідження не досягло визначення якісної визначеності, методів оптимального управління процесами створення і розподілу, але привертає увагу економістів з метою вимірювання його кількісних параметрів.

Так, П.А. Самуельсон і В.Д. Нордхаус розглядають додану вартість як «різниця між обсягом продажу фірм і їх закупівлями матеріалів і послуг у інших фірм» [4, с. 445]. Аналогічний підхід в даному питанні спостерігається у К.Р. Макконнелла і С.Л. Брю: «Додана вартість (value added) - вартість проданого фірмою продукту мінус вартість виробів (матеріалів), куплених фірмою для його виробництва» [5, с. 7]. Н. Грегорі Менкен додану вартість визначає як «частину вартості приросту безпосередньо на даному підприємстві, в даній фірмі» [6, с. 65]. Р. Барр розглядає її через систему національного рахівництва, визначаючи чистий національний продукт за ринковими цінами і фактичними витратами, або національний доход. На його думку, він дорівнює «сумі доходів громадян, отриманих у результаті їх участі у виробництві до моменту виплати ними прямих податків» [7, с. 9]. При цьому доходи громадян включають в себе доходи осіб найманої праці і доходи від власності та підприємницької діяльності.

Таким чином, в західній економічній літературі додана вартість досліджується на основі кількісного підходу за допомогою використання ринкових цін і грошової її оцінки. Такий підхід притаманний і українським економістам. Однак тільки пізнання внутрішніх зв'язків механізму її створення і розподілу дозволить створити ефективну систему управління даним процесом.

За останні 25 років модель освітніх послуг змінилася. Сьогодні університети надають свої послуги по всьому світу.

Це стало причиною появи міжнародних освітніх ланцюжків, які змінили порядок функціонування освітніх і бізнес-моделей по всьому світу

В економічно взаємозалежному світі важливість глобальних ланцюжків створення доданої вартості (ГЛВ) продовжує зростати, тому законодавцям необхідно розуміти всі наслідки цього процесу, зокрема для освітньої політики. Сектор освітніх послуг відіграє важливу роль в роботі цих ГЛВ і міжнародних виробничих мереж, особливо в галузі транспорту, зв'язку та інших ділових послуг. Участь або неучасть в ГЛВ може вплинути на процеси розвитку, зачіпати як країни, що входять в ланцюжок створення вартості, так і країни, які не задіяні в них. Послуги також можуть формувати власні ланцюжки створення вартості. Чи є перехід від постачання проміжних послуг до постачання послуг в рамках ГЛВ потенційно більш сприятливим для процесу розвитку, залишається предметом суперечок.

Таким чином, освітня політика вимагає переоцінки і поновлення, щоб відобразити нову структуру світової освіти і роботи ГЛВ. Діючі правила були створені для ХХ століття, коли освітні послуги надавалися повністю або головним чином однією країною. Ці правила могли застаріти для впорядкування і моніторингу сучасних моделей міжнародних освітніх послуг.

ГЛВ привели до появи дихотомії між реаліями освіти і його нормативним регулюванням, і ця проблема потребує вирішення. Міжнародне співробітництво з питань освітньої політики також має бути переосмислено в світлі ГЛВ.

Роль освіти у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку України полягає в:

- створенні умов для підвищення конкурентоспроможності особистості;
- розвитку інноваційної сфери;
- зміні структури економіки на користь наукомістких галузей;
- формуванні трудових ресурсів, здатних відтворювати і розвивати матеріальний і інтелектуальний потенціал країни;
- забезпеченні соціальної та професійної мобільності;
- формуванні кадрової еліти суспільства, заснованої на вільному розвитку особистості.

Якісна освіта сьогодні виступає умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства. Знання та вміння їх використовувати в досягненні конкурентних переваг сьогодні по своїй суті є конкурентною перевагою.

Виробництво сьогодні - це багато в чому інтелектуальна діяльність, тобто у великій мірі нематеріальний, інноваційний внесок інженерів, бухгалтерів, конструкторів, дизайнерів, HR-менеджерів, маркетологів, IT-фахівців. Основна частина економічного ефекту досягається за рахунок вживання нових знань, всеосяжного навчання персоналу і співпраці з партнерами та контрагентами.

Особливість економіки, заснованої на знаннях, це значне зростання ролі менеджменту в галузі інтелектуальних ресурсів. В цьому сенсі надзвичайного значення набувають інноваційні процеси в освітній системі. Необхідність розвитку інноваційних процесів у сфері вищої освіти признається на всіх рівнях системи освіти. Матеріальна зацікавленість в інноваційній діяльності, об'єднання вузівських колективів, співпраця в інноваційних процесах, зацікавленість викладацького складу, їх вміння міняти звичні форми і методи розвитку інноваційних процесів – це фактори, що обумовлюють і вдосконалюють рівень сучасного освітнього менеджменту, освітньої інновації.

Інноваційний процес в освітній системі включає ряд складових, що стосуються створення, освоєння та застосування нововведень, де констатується, що змінювати, як змінювати, хто має робити зміни, для чого проводити зміни і як визначити їх оптимальність та ефективність. При цьому виділяються критерії інновацій, де ключовим є ефективність. Будь-яка інновація покликана забезпечувати ефективність освітнього процесу, у рамках якого здійснюється мінімально необхідна сукупність інновацій, що дає змогу значно підвищити його ефективність [8, с.159].

Інноваційні процеси розвиваються на різних рівнях системи вищої освіти і стосуються різних компонентів освітнього процесу. Для прикладу: 1) молодіжна зарубіжна програма Форуму «Відкриті інновації», що проводиться з 2012 року, заходи якої сформовано так, щоб забезпечити талановиту молодь можливостями стати учасниками обговорення питань глобального розвитку,

відвідати провідні інноваційні центри світу, обмінятися досвідом з колегами з інших країн і отримати консультації провідних експертів в сфері високих технологій. Міжнародна група «100 інноваторів» в рамках Молодіжної програми щорічно формується за результатами експертного відбору заявок стартап-команд з усього світу. Учасником групи може стати автор або представник інноваційного проекту, яким не виповнилося 36 років. Ті, що пройшли відбір стартаперів, приймають участь в заходах ділової програми Форуму «Відкриті інновації», зустрічаються з потенційними інвесторами, отримують можливість взяти нову висоту в розвитку свого проекту; 2) Білоруський державний університет запрошує для участі у II Міжнародному конкурсі стартап-проектів "BizTech BSU StartUp Contest", що представляється як майданчик для публічного представлення бізнес-ідей і потенційних стартапів з їх захистом перед представниками бізнес-спільноти, банківського сектора і професорсько-викладацького складу; 3) В Україні присутні свої специфічні особливості та проблематика розвитку стартап руху в умовах вітчизняного економічного середовища, де сформульовано напрями й чинники його активізації для забезпечення технологічного оновлення та економічного прориву [9].

Висновки. Освіта, що відповідає сучасним потребам суспільства та ринку праці, дозволяє сформувати у кожної людини здатність швидко адаптуватися до сучасних соціо-економічних реалій, що стає найважливішою умовою успішного і стійкого розвитку. І метою навчання сьогодні поряд з придбанням знань і навичок, необхідних безпосередньо для здійснення трудової діяльності, є формування професійних компетенцій.

Література:

1. Рамперсад Х, Эль-Хомси А. TPS — Lean Six Sigma. Новый подход к созданию высокоэффективной компании. РИА «Стандарты и качество». М.: 2009.
2. Гурняк І. Л., Дацко О.І., Яремчук О.І. Додана вартість як базис економічного розвитку територіальних громад // Регіональна економіка, 2015.- №1.- С. 37-47.
3. Вечканов Г.С. Современная экономическая энциклопедия / Г.С. Вечканов, Г.Р. Вечканова. СПб., 2002.

4. Самуэльсон П.А. Экономика / П.А. Самуэльсон, В.Д. Нордхаус. М.: Бином-КноРус, 1997.
5. Макконнелл К.Р. Экономикс. М.: Инфра, 2004.
6. Мэнкью Н. Грегори. Макроэкономика. М. : Изд-во МГУ, 1994.
7. Барр Р. Политическая экономия. М.: Международные отношения, 1995.
8. Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система вищої школи: шляхи відродження // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. / Ред. кол. Л.І. Даниленко та ін. – К.: Логос, 2000. – С. 158 – 160. .
9. Кравченко М. О. Розвиток стартап компанії на основі співробітницького підходу / М. О. Кравченко // Інтелект ХХІ: науковий економічний журнал. — 2016. — Випуск 5. — С. 75-79.